

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
A Model of Academic Leadership Development In 21st Century for Small-size School
Administrators under the Primary Educational Service Area Office
Lower Northeastern Region 1

ธีรพันธุ์ มาแสง* สุวิมล ตั้งประเสริฐ** สงวนพงศ์ ขวนชม*** และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ****
นักศึกษาลัทธิพุทธปรัชญาอรรถกถาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล***
อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล****
Teerapan Masang* Suwimon Tungprasert** Sanguanpong Chuanchom***
and Worasit Rattanawaraha****
Ph.D. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Vongchavalitkul University*
Associate Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University**
Assistant Professor Dr. Faculty of Education, Vongchavalitkul University***
Dr., Faculty of Education, Vongchavalitkul University****
Corresponding author E-mail: teerapan0456@gmail.com
(Received: September 27, 2023; Revised: November 5, 2023; Accepted: November 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ การวิจัยมี 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยสังเคราะห์องค์ประกอบ และยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยนำผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มาเป็นประเด็นเป้าหมายในการจัดทำรูปแบบ แล้วจัดสนทนากลุ่มและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงโดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 2) รูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) สาระสำคัญของการพัฒนา (4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ (5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พบว่า ความเป็นไปได้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ก้าวหน้าทางวิชาการ, ศตวรรษที่ 21, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators, 2) to develop a model for enhancing academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators, and 3) to assess the feasibility and benefits of the model. The research was conducted in three phases: Phase 1 involved studying the level of academic leadership qualities in the 21st century. This phase comprised two steps: Step 1 involved studying the factors of academic leadership qualities in the 21st century by constructing and validating the factors with the input of five experts. Step 2 involved studying the level of academic leadership qualities in the 21st century among a sample of 320 individuals using a multi-stage sampling method and a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Phase 2 focused on developing a model for enhancing academic leadership qualities in the 21st century. This phase used the results of the previous phase to formulate objectives and then conducted group discussions and evaluated the model's suitability with the input of seven qualified individuals using a model suitability assessment questionnaire. Phase 3 involved assessing the feasibility and benefits of the model among 30 small-size school administrators using a specific feasibility and benefit assessment questionnaire. Statistical analysis of the data included means and standard deviations.

The research results were as follows: 1. The overall level of academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators was at a high level. When examining each aspect individually, all aspects were at a high level. The highest was promoting participation, followed by setting a vision, promoting information technology and communication, developing teaching and learning, promoting teacher development, and curriculum development, respectively. 2. The model for enhancing academic leadership qualities in the 21st century for small-size school administrators consisted of five factors: 1) principles and rationale, 2) objectives of the model, 3) key aspects of development, 4) model implementation, and 5) conditions for success. The overall suitability assessment of the model was at the highest level. 3. The feasibility assessment revealed that the overall feasibility was at the highest level, and the overall benefit assessment also indicated the highest level of benefits.

Keywords: Development Model, Academic Leadership Qualities, 21st Century, Small-size Schools

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้สภาพปัจจุบันของสังคมโลกในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมือง รวมไปถึงระบบการศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพและศักยภาพ ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ดังนั้น โรงเรียนควรมีการจัดการองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เข้าไว้ด้วยกัน มีระบบสนับสนุนที่ได้มาตรฐาน มีการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน ให้ทันสมัย และเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาพร้อมที่จะเจริญเติบโตในโลกยุคของการเปลี่ยนแปลง (สุทธิวรณัน ดันตริจนาวงศ์, 2560)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณภาพทางการศึกษาค่อนข้างด้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ การมีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมากทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ โรงเรียนขนาดเล็กจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ที่ผ่านมามีปัญหาที่พบของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะการบริหารจัดการโรงเรียน เป็นต้น 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน คือ ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาเพราะมีภาระงานอื่น ๆ นอกจากการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำกัด เป็นต้น 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน คือ งบประมาณและทรัพยากรมีจำกัด ขาดงบประมาณ เป็นต้น และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรส่วนมากมีฐานะยากจน ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การดำเนินงานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยบทบาทที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความเข้าใจในงาน เกิดความเชื่อมั่นและมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (จิรัฐติกา สุธาณู, 2564) โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำทางวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนามาตรฐานและคุณภาพโรงเรียนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการนั้น ถือเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดและถือเป็นหัวใจของโรงเรียน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียน ทั้งนี้ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจ และรู้จักการประยุกต์ทฤษฎี และหลักการบริหารมาใช้ในการปฏิบัติจริงในโรงเรียนอย่างมืออาชีพ (กิตติชัย โคจัน, 2560)

ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน อำนวยความสะดวกแก่บุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียนและกำกับ ควบคุมดูแลให้บริการคำแนะนำ อำนวยความสะดวกแก่บุคลากร เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียนบรรลุตามแผนวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพอย่างเต็มที่ (สุกฤตยา ปงกันทา, 2561) ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งครูและนักเรียนมีคุณภาพย่อมส่งผลให้องค์การ สังคม และประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศ (กิตติชัย โคจัน, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและสนองต่อนโยบายการศึกษา ก่อประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มาประยุกต์ใช้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ นักวิจัย และหน่วยงานทางการศึกษา โดยศึกษาในช่วงปีของศตวรรษที่ 21 คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 หรือ ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา จำนวนทั้งสิ้น 18 คน/แห่ง แล้วนำมาแจกแจงความถี่ของตัวแปรได้ 37 ด้าน ใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไป ต้องมีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู จากนั้นยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.1.2 ขั้นตอนการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 320 คน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการพัฒนา โดยนำผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 รายการที่มีระดับภาวะผู้นำที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ลำดับ ขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน มายกร่างเป็นรูปแบบการพัฒนา ต้ององค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สารสำคัญของพัฒนา 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

3.2.1 ขั้นตอนการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่เป็นมาตรวัดประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่เป็นมาตรวัดประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	4.35	0.50	มาก	2
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.14	0.35	มาก	6
3. ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน	4.22	0.52	มาก	4
4. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.28	0.65	มาก	3
5. ด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม	4.43	0.41	มาก	1
6. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู	4.18	0.41	มาก	5
รวม	4.26	0.28	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.43$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.14$)

4.2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.57	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. สารสำคัญของการพัฒนา	4.75	0.36	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.88	0.19	มากที่สุด
5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.80	0.37	มากที่สุด
รวม	4.77	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 5.00$) และหลักการและเหตุผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.57$)

4.3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการและเหตุผล	4.73	0.45	มากที่สุด	4.80	0.41	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.83	0.38	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
3. สารสำคัญของการพัฒนา	4.60	0.25	มากที่สุด	4.66	0.24	มากที่สุด
4. การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ	4.68	0.31	มากที่สุด	4.73	0.25	มากที่สุด
5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.69	0.31	มากที่สุด	4.73	0.31	มากที่สุด
รวม	4.62	0.24	มากที่สุด	4.67	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.83$) และสารสำคัญของพัฒนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.60$) ส่วนค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์สูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.83$) และสารสำคัญของพัฒนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.66$)

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้เห็นความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ที่เป็นภาวะผู้นำทางวิชาการสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีและนำมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ที่จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเชื่อถือ และศรัทธา เกิดความร่วมมือ สามารถแสดงออกให้ครูได้รับรู้อย่างชัดเจน มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนและการปฏิบัติงานของครู นำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยรวม ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมทุกด้านจึงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลณี และ จุฬารพณ ภรณ์ชนะแพทย์ (2563) ที่ได้เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จ อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนได้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนในที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดของ กนกอร สมปราษฎ์ (2561) ที่ได้เสนอว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้บริหารในโรงเรียนในการกำหนดและสื่อสารวิสัยทัศน์ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ สร้างความร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ทองคลี (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู และด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำเป็น 3 ลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากเป็นผู้บริหารบรรจุใหม่ มีประสบการณ์น้อย และยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติงานและภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาน้อยกว่าทุกด้าน ประกอบกับ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการบริหารงานวิชาการที่มีกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การเตรียมความพร้อม การจัดทำหลักสูตร การบริหารและการใช้หลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม การสรุปผลการใช้และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการด้านนี้ในระดับสูง แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจะมีภาวะผู้นำในระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่ได้เสนอว่า ที่ผ่านมามีปัญหาที่พบของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มี 4 ปัญหาที่สำคัญ คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การคมนาคมไม่สะดวก อยู่ห่างไกล นักเรียนมีปัญหาการเดินทางมาเรียน การย้ายติดตามผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดทักษะการบริหารจัดการโรงเรียน เป็นต้น 2) ปัญหาด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ครูไม่ครบชั้น นักเรียนจำนวนน้อย ครูสอนไม่เต็มเวลาเพราะมีภาระงานอื่น ๆ นอกจากการสอน สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำกัด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เป็นต้น 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ งบประมาณและทรัพยากรมีจำกัด ขาดบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ทรุดโทรม ไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนัก และ 4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรส่วนมากมีฐานะยากจน ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากร

เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนเท่าที่ควร และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปณตนธ์ เกียรประภากุล (2561) ที่ได้เสนอว่า การบริหารโรงเรียนในยุคการศึกษา 4.0 ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาแบบเดิมในประเทศไทยสู่การศึกษา 4.0 ผู้บริหารจะต้องบริหารให้เกิดระบบการศึกษาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีการปรับใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

5.2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สาระสำคัญของการพัฒนา 4) การนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบของรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รองลงมาเป็นการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ สาระสำคัญของการพัฒนา และหลักการและเหตุผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในการดำเนินการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ แล้วคัดเลือกแนวคิดที่มีความเหมาะสมมาจัดทำเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ นอกจากนี้อีกองค์ประกอบแต่ละด้านยังได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่าโดยรวมทุกด้านมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนการดำเนินการสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หลักการพัฒนาบุคคล ลักษณะของรูปแบบที่ดี องค์ประกอบของรูปแบบ การสร้างและพัฒนารูปแบบ การประเมินรูปแบบ และอื่น ๆ แล้วดำเนินการสร้างรูปแบบให้เป็นไปตามแนวคิดที่ได้ศึกษามา โดยให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดเป็นไปตามขั้นตอนการวิจัย ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา จึงทำให้รูปแบบที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญที่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีหลักการและเหตุผลที่เชื่อถือได้ มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีการดำเนินการที่ปฏิบัติได้ มีการวัดและประเมินผล และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ เมื่อผู้วิจัยดำเนินการยกร่างรูปแบบเรียบร้อยแล้ว ได้จัดสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาธีรเพชร มาตพงษ์ (2561) ที่ได้เสนอว่า รูปแบบคือแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามา เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นหรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สมาน อัครภูมิ (2561) ที่ได้เสนอว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบควรมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่ชัดเจน เป็นข้อกำหนดที่ระบุว่าจะสร้างขึ้นมาเพื่ออะไร มีหลักการของรูปแบบในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีองค์ประกอบหลักของรูปแบบที่ครบถ้วนและเหมาะสมสำหรับการดำเนินการพัฒนา มีแนวทางในการประเมินผลรูปแบบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ ไกรบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) สาระสำคัญและการดำเนินการพัฒนา

4) แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ 5) เจื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

5.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการสร้างรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบและลักษณะของรูปแบบที่ดี หลักและวิธีการสร้างรูปแบบหลักและวิธีการพัฒนาบุคคล บริบทของการบริหารวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กและอื่น ๆ แล้วนำมาเป็นข้อมูลและแนวทางการสร้างรูปแบบ ประกอบกับรูปแบบมีประเด็นการพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนที่ 1 ขององค์ประกอบที่ 3 สารสำคัญของการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากองค์ประกอบย่อยที่มีระดับก้าวหน้าทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ลำดับสุดท้ายของทุกด้าน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ถ้ารูปแบบมีประเด็นการพัฒนาครบถ้วนทั้ง 6 ด้าน รูปแบบน่าจะมีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากที่สุด นอกจากนี้ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนา ขององค์ประกอบที่ 3 สารสำคัญของการพัฒนา ซึ่งรูปแบบมีกระบวนการพัฒนา 2 วิธี คือ 1) การพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการพัฒนาด้วยตนเอง 2) การพัฒนาโดยองค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่กำหนดแนวทางการพัฒนาและการประเมินผลการพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดที่เป็นแนวทางให้องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติได้ชัดเจน องค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสอดคล้องสัมพันธ์กันมากขึ้น สามารถเห็นภาพความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นได้จริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้การประเมิน ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และโดยรวมทุกองค์ประกอบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพโรจน์ วชิรสินทราวัฒน์ (2565) ที่ได้เสนอว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบมีขั้นตอน คือ การจัดรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการพัฒนารูปแบบ เป็นการประเมินรูปแบบโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานการณ์จริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ เพื่อนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลณี และ จุฬารพณ ภรณ์ธนะแพทย์ (2564) ที่ได้เสนอว่า การประเมินรูปแบบมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการตรวจสอบรูปแบบนั้น ๆ ว่ามีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เชื่อถือได้เพียงใด ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ 1) มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าผลการประเมินสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่า ผลการประเมินผลจะต้องเป็นจริง 3) มาตรฐานด้านความเหมาะสม เป็นมาตรฐานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ จริยธรรมและคำนึงถึงสวัสดิการของผู้เกี่ยวข้องและผู้รับผลกระทบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวิณ์ ไกรบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนฤต โชติภักดีโกศล (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาก้าวหน้าของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่หรือการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบัน สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารและสอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

6.1.2 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ให้ครูสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนการสอนหรือเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ ให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน วัดและประเมินผลโดยวิธีการที่หลากหลาย ตลอดจนนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้

6.1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมและให้คำแนะนำการพัฒนาผลงานทางวิชาการของครู ประกอบการพิจารณาความดีความชอบและเลื่อนวิทยฐานะ การส่งเสริมความก้าวหน้าและการพัฒนาทางวิชาชีพ การสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดความรักความศรัทธาในอาชีพ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ เสียสละ อุทิศเวลา และส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

6.2.2 ควรศึกษาปัจจัยและแนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกอร สมปราชญ์. (2561). *ภาวะผู้นำกับคุณภาพสถานศึกษา (Leadership and School)*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติชัย ไควจน์. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลณี และจุฬาพรรณ ธารณ์ธนะแพทย์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการและพุทธวิธีในการจัดการศึกษา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 10(2), 165-175.
- _____. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4* สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 12 [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จิรัฐติกาล สุทธานุช. (2564). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ธนกฤต โชติภักดีโกศล. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการองค์การนักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

- ปณตนันท์ เกียรประภากุล. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2), 1994-2013.
- พรปวีณ์ ไกรบำรุง. (2564). รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- พระมหาธีรเพชร มาตพงษ์. (2561). การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ไพโรจน์ วชิรินทร์วัฒน์. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของครูในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วิเชียร ทองคลี. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมาน อัครภูมิ. (2561). การนำเสนอรูปแบบการประเมินและรับรองคุณภาพวารสารทางการศึกษาในประเทศไทย: การศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย. *วารสารบริหารการศึกษา* บัณฑิต, 18(1), 631-642.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปี พ.ศ. 2562-2565*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(2), 2843-2854.